

ren. Dan was wèl een program nodig dat de arbeiders zou aanspreken! Zo-
danig program kwam in de tweede helft van '44 gereed, een 'urgentiepro-
gram'. Daarin werd van de regering geveerd dat zij na de bevrijding allen
die door het ingrijpen van de vijand uit hun werk gestoten of elders tewerk-
gesteld waren, weer op hun oude plaats zou doen terugkeren; dat zij, mocht
dat niet mogelijk zijn, een wachtgeldregeling voor de betrokkenen zou
treffen; dat zij allen die door vijandelijk ingrijpen ontslagen of gedegra-
deerd waren, weer zou doen aanstellen of zou rehabiliteren; dat zij het (in
'40 afgekondigde) ontslagverbod zou handhaven; dat zij weer normale
werk- en rusttijden zou invoeren (in sommige bedrijfstakken was tijdens
de bezetting de 54-urige, zelfs de 60-urige werkweek ingevoerd); dat zij de
werkgelegenheid krachtig zou bevorderen, o.m. door uitvoering van open-
bare en cultuurtechnische werken en door woningbouw op grote schaal;
dat zij de rantsoenen zou verhogen en de zwarte handel zou tegengaan; dat
zij prijzen en lonen onder controle zou houden en de huurbescherming zou
handhaven; dat zij de uitkeringen aan ouden van dagen onmiddellijk zou
verhogen; dat zij de volksgezondheid zou bevorderen; en dat zij, tenslotte,
alle oorlogsinvaliden, invalide zeelieden inbegrepen, financieel te hulp
zou komen.

Het was, men ziet het, een program dat op de grondslag stond van het
behoud der bestaande maatschappelijke verhoudingen. Belangrijke her-
vormingen waren er niet in opgenomen. Speciaal Kupers en Vermeulen
hadden wel hun best gedaan, ook het punt van de economische ordening
door de overige oprichters van de Stichting van de Arbeid aanvaard te
krijgen, maar dat was door Stikker en de andere werkgevers-vertegen-
woordigers resoluut geweigerd. Het urgentieprogram was een compro-
mis; betekenis kreeg het doordat het als zodanig de instemming verwierf
van de talrijke relaties der opstellers, waartoe zowel Drees als mgr. de
Jong behoorden. Dat bij hen allen de wens meespeelde, te voorkomen
dat de communisten rechtstreeks en via de door hen in '44 aangekondigde
Eenheidsvakcentrale, de EVC, greep zouden krijgen op grote aantallen
arbeiders, spreekt vanzelf.

★

Behalve de EVC traden na de bevrijding het NVV, het RKWV en het
CNV in de openbaarheid, niet zonder grote moeilijkheden: de bureaus
van het RKWV en het CNV waren door de bezetter leeggeroofd en